

Skácel, Jan

Sonety Neorfeovi

Bohemica litteraria. 2018, vol. 21, iss. 1, pp. 181-194

ISSN 1213-2144 (print); ISSN 2336-4394 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/BL2018-1-17>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/138280>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

sonety
neorfeovi

Society Morfeovi.

Jan Skáll.

Sonet o smrti dona Zmijota.

Naříká andlu, plati Dulaimea,
za zločin zblblý dav & chichotá,
že žil křiste, v ačičku námě žijemi
myšice světlé, dona Zmijota.

Zhrnj jeho mlčí do rube stě řady,
redit jeho xdlí ohvězdy seřá,
žid rzi chraň meč, či nejaliběh bláti
žilbu, že tu la misedu bradyši.

Bojoral je čist, za kanára v kelci
a márad ňikal: „To pr alieci!“
když v tvrdi žitce smepravdona lěi

Žubral oš, mesčoval & ja strach...
Jed kři stějšičníte na nřkřičníč jatkačel
in bohuon Bořičan tu puč žoráči.

Sonet o smrti dona Quijota.

Naříká Sancho, pláče Dulcinea,
za zídkou zblblý dav se chichotá,
Ježíši Kriste, v něžnou náruč přijmi
rytíře svého, dona Quijota.

Zbroj jeho ulož do nebeské šatny,
nechť jeho sedlo o hvězdy se dře,
před rzí chraň meč, ať nezaliská bláto
přilbu, jež byla miskou bradýře.

Bojoval za čest, za kanára v kleci
a národ říkal: „To jsou ale věci!“,
když v tvrdé pūtce s nepravdou a lží

pobídl oře, neschoval se za strach...
Teď koňský řezník na ústředních jatkách
ubohou Rozinantu ruče poráží.

Dušičkový sonet.

Jeli listi, tvrdi, lističti,
nastaly deště, sucha nemá
jako odháněcích mák blyt
a disteduce i politikci

se zúčastňují folad klenu
a zmutný básník natu třem
my myšli sonet, chryseantem
klade jím na hrob, nje s rci

a dlamí ~~po~~ proti větru chrálu
tu droška světla, mihotání,
jateční a quon málen ja s

a zapísalá, prodi nás,
~~aby~~ abychom byli hodni, ti ti,
jaro v poli myš a smli v plyši.

Dušíčkový sonet.

Tlí listí, hoši, listí tlí,
nastaly deště, sucho není
jak o dušíčkách má to být
a dokonce i politici

se zúčastňují toho tlení
a smutný básník na tu tému
vymýšlí sonet, chrysentému
klade jim na hrob, rožne svíci

a dlaní proti větru chrání
tu trošku světla, mihotání,
jakýsi aspoň málem jas

a zapřísahá, prosí nás,
abychom byli hodní, tiší,
jak v poli myš a moli v plyši.

Soneta o plitvání s mostem do vody.

Jsem věř, o kterých se nepřečunějí
a slušný článek ne má ani to dy.
Než naplival si do své vlastní trávi,
to radě: Plitnout s mostem do vody.

Jakej je trólu nad plitovací kosa,
jake je to hejci stát na mostě sáru
a naklánet se dole přes zábradlí
a šeptat vodi: Plyni, ale kam?

Uť chváliť most a rovněž říku chváliť
a žiřáť za tlu plitavického malýmu,
jake plynerdál, až v moci do plyne.

nižně a tiš na vodu sedivám,
svůj chleba jíťm a svoje žisni zřičám,
nem ho žičis, žisni tačy ml.

Sonet o plivání s mostu do vody.

Jsou věci, o kterých se nepřemýšlí
a slušný člověk nemá ani kdy.
Než naplivat si do své vlastní tváře,
to radši plivnout s mostu do vody.

Jaké je ticho nad plynoucí řekou,
jak je to hezké stát na mostě sám
a naklánět se dolů přes zábradlí
a šeptat vodě: Plyneš, ale kam?

A chválím most a rovněž řeku chválím
a zírám za tím plivanečkem malým,
jak plyne v dál, až v moře doplyne.

Něžně a tiše na vodu se dívám,
svůj chleba jím a svoje písně zpívám,
není ho příliš, písní taky ne.

Je soneti Neorfeovi sonet ztraty.

Nic lid seeho nemá vesmírných cípí.
Je zrovna jaro, motýl nad městem,
a leží na cestě, lile, křídly třipetá
a pítel bádruka x za dnušile žita,

Wpak je tohle, to je poetické?
Má pravdu. Ve dnušile ryzi
motýl a lejau ... podlorsko lidstvi ...
Jsem z toho maru. Jate mu odpočít,

Má je to kina, dluho by se měl vidět,
že podle poetky já dnu sonetu,
(vždyt' nepřichází vesma ho letu),

Ne má být vyloučen v příčině náodka hrad.
A proto ještě hradu viodávám:
Po všem je tohle, to včičkačch meol.

Ze sonetů Neorfeovi sonet čtvrtý.

Nic lidského nám nesmí býti cizí.
Je zrovna jaro, motýl nad něčím,
co leží u cesty, hle, křídly třepetá
a přítel básníka se zasmušile ptá,

copak je tohle, to je poetické?
Má pravdu. Ve chvíli tak ryzí
motýl a lejno... podle všeho lidské...
Jsem z toho marný. Jak mu odpovědět,

má je to vina, dávno bych měl vědět,
že podle poetiky jádro sonetu,
(vždyť nepřichází vesna po létu),

nemá být vysloveno v první řádce hned.
A proto ještě honem přidávám:
Po všem je hovno, po včeličkách med.

Sonety o brněm sejdě bášniáči.

Vzpomínáme si na dratecna
a na lhatyjen. Věkdy vzblndí
nás ze sna smutný řešněliolek
tiskemý a s kol kón ráhna v lornáí.

U zatežanu' vo hospodědi
zdáme vjazyky dva adva,
Bohoviá ke Klement bez Blaticho
a v Belleone mladý žogata.

Vjedemact zakvírají. Snih
jadá a ditekuláž ke kráči
Ze široka a o holiči.

Vtis far ke a rovna časn lcu.
U odpioluje dálku ke hvizdánu
forlani jako kermítkeam.

Sonet o brněnských básnících.

Vzpomínáme si na Mahena
a na Chaloupku. Někdy vzbudí
nás ze sna smutný Těsnohlídek
teskný a s kolmou ránou v hrudi.

A zakázaní po hospodách
sedáme vždycky dva a dva,
Bochořák Klement bez Blatného
a v Bellevue mladý Zogata.

V jedenáct zavírají. Sníh
padá a Mikulášek kráčí
ze široka a o holích

přes park a rovná času lem.
A odpichuje dálku k hvězdám
berlami jako kružítkem.

Sonety o muži letu mudi'u

Trambaji jako sporty ze stela
a novicim. Nikdi rätka.
Jästupy jundi'na zelomni,
zdy mudo mišta - totij rätka.

Jäly isde mpaaj' do tny
do my a pona na Padla st.
a mišta, ketti totite mudi'u,
mudi'na a mpaaj' st.

jak divatni mabr hani kosti!

a do koka sri jlmj' rypete
a mad mimi, jato mudi'ary' rite,
(don k mudi'ini) lona sriti.

Sonet o městě které musím

Tramvaje jako šperky ze skla
a prosvícené. Nikde vrátka.
Zástupy proudí na zelenou
zdymadla města – křižovatka.

Záhy však upadávají do tmy
domy a okna na Radlase
a město, které tolik musím,
usíná a propadá se.

jak chvatně natrhané kvítí.

a do kopce spí Zelný rynek
a nad ním jako mandarýnek,
(ten k nedostání) luna svítí.

Skácelovy Sonety Neorfeovi

Když zemřel Jan Skácel, nabídla paní Boženka Zdeňku Kožmínovi, že si může odnést nějakou z jeho věcí. Zdeněk Kožmín si vybral sešit, do kterého si Jan Skácel zapsal několik básní – sonetů, ten pak na sklonku života Kožmín věnoval dál. Z celkového rozvržení sešitu (obsahuje šest básní psaných perem vždy na pravé straně dvojlistu, titul na přebalu a titul s básníkovým jménem na úvodní straně) lze usuzovat na autorovu intenci uspořádat cyklus znělek, těžko ale už dnes určíme, zda se jedná o uzavřený celek či fragment rozsáhlejšího projektu. Cyklus obsahuje převážně varianty básní, které byly publikovány ve sbírkách *Odlévání do ztraceného vosku* (1984) a *Kdo pije potmě víno* (1988).

Oproti zveřejněným verzím obsahují básně rukopisu zpravidla ještě interpunkci, názvy básní jsou bez podtitulu (případně drobně pozměněné), občas se objevují odlišnosti v lexiku (zakázání/osamělí, teskný/němý, ze skla/ze zlata, prosvícené/rozsvícené aj.), jiný morfologický tvar, syntaktické členění (inverze slov, asyndetická spojení) či vynechání verše. V *Sonetech Neorfeovi* můžeme zahlédnout leccos z básníkovra tvůrčího procesu – například v básni Sonet o brněnských básnících se ještě objevuje Blatný a „mladý Zogata“, v publikovaném textu však Skácel (v souladu se změnou názvu na „Sonet o starých brněnských básnících“) obě jména vypouští a nově začleňuje do textu Kainara a sám sebe; změna je zároveň provedena tak, že posiluje estetické působení (Bochořák Klement bez sebe sám / a v Bellevue bez Kainara já). Enigmaticky vyznívá poslední text rukopisu Sonet o městě které musím, v jehož prvním tercetu jsou vynechány první dva verše – jedná se o nedokončený text, který tak ještě posiluje domněnku o fragmentárnosti celého rukopisu, anebo o autorův experiment s žánrovou formou, podobně jako je tomu v Sonetu se spánkem včel či v Sonetu s krajinou místo náhrdelníku?

Dvě básně rukopisu – Dušičkový sonet a Ze sonetů Neorfeovi sonet čtvrtý – jsou původní texty, které dosud nebyly publikovány. Přicházejí jako stíny, ve vlasech popel, kusy hlíny, podobají se Orfeovi a do svého zpěvu zaplétají Rilka, jeho překladatele i nás ostatní.

Jan Tlustý